

Migrans

www.milvus.ro

Tîrgu-Mureş

Volumul XI, nr. 2-4 • aprilie - decembrie 2009

O pereche de vânturel de seară (*Falco vespertinus*) - Foto: Lóki Csaba

Statutul populațiilor de vânturel de seară și cioară de semănătură din Câmpia de Vest

Vânturelul de seară este singura specie de pasăre răpitoare de pe meleagurile noastre care cuibărește în colonii. Este de asemenea un fenomen bine cunoscut faptul că vântureii, ca orice specie de șoim, nu își fac cuib. ■ pag. 2

Statutul populațiilor de vânturel de seară și cioară de semănătură din Câmpia de Vest

Nagy Attila, Daróczi J. Szilárd, Arthur Botoș

Vânturelul de seară este singura specie de pasăre răpitoare de pe meleagurile noastre care cuibărește în colonii. Este de asemenea un fenomen bine cunoscut faptul că vântureii, ca orice specie de șoim, nu își fac cuib. Datorită acestor aspecte, coloniile de cioară de semănătură constituie locurile de cuibărit cele mai frecventate de vântureii de seară. În lipsa acestora, vântureii ocupă cuiburile coțofenelor și ciorilor grive, însă s-a dovedit faptul că vântureii care cuibăresc în colonii își cresc puii cu o rată de succes mai ridicată față de cei solitari. Din aceste motive, statutul de conservare al populației de cioară de semănătură este factorul cheie privind soarta vânturelului de seară. În urma acțiunilor de combatere asupra ciorilor, desfășurate în a doua parte a secolului trecut, numărul ciorilor cuibăritoare a scăzut semnificativ în regiunile de câmpie, iar o parte semnificativă a coloniilor s-au mutat în mediul urban. Implicit, vânturelul de seară a dispărut din numeroase locuri tradiționale de cuibărit, iar viitorul său depinde și în prezent în mare măsură de situația ciorilor.

Una dintre activitățile substanțiale ale proiectului româno-maghiar dedicat conservării vânturelului de seară, finanțat de programul LIFE Nature al Uniunii Europene, a fost evaluarea populațiilor cuibăritoare ale celor două specii țintă, deoarece activitățile directe de conservare necesare puteau fi identificate numai pe baza datelor

obținute.

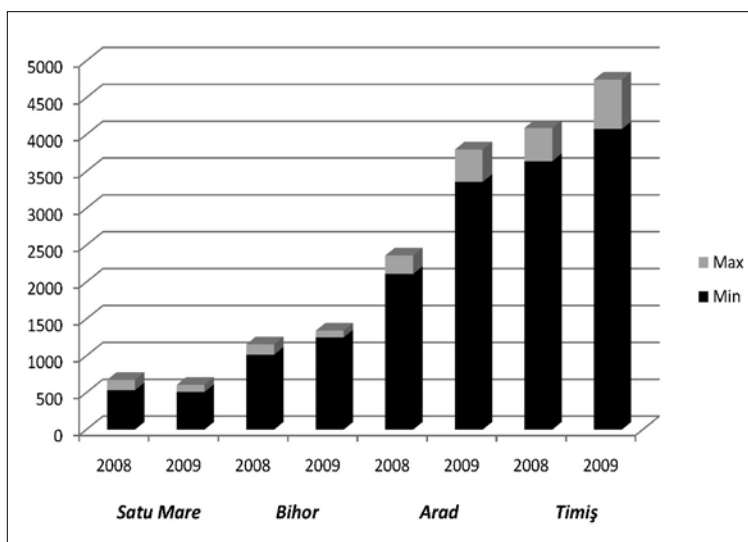
În acest context, în 2008 respectiv 2009 am continuat monitorizarea vântureilor și ciorilor în cele patru județe din Câmpia de Vest (Satu Mare, Bihor, Arad și Timiș), reușind să descoperim chiar și colonii noi pe lângă cele pe care le cunoșteam. Despre majoritatea acestora s-a dovedit că ele existau și în anii precedenți, fără însă a fi detectate de echipa de proiect. Deși considerăm că în ultimii patru ani am desfășurat un program de monitorizare minuțios, datorită ariei foarte mari de acoperit mai sunt cu siguranță câteva zeci de perechi de vântureii, pe care nu am reușit să le găsim. Așadar, pornind de la numărul perechilor identificate (323 în 2008, respectiv 383 în 2009), estimăm populația cuibăritoare de vânturel de seară din Câmpia de Vest la 380-420 de perechi. Acest număr variază desigur în fiecare an în funcție de procentajul cuibăririlor reușite din anul precedent respectiv rata de mortalitate din perioada de migrație și iernare.

1. Populația de cioară de semănătură în 2008-2009

Perioada cea mai potrivită pentru evaluarea coloniilor de ciori

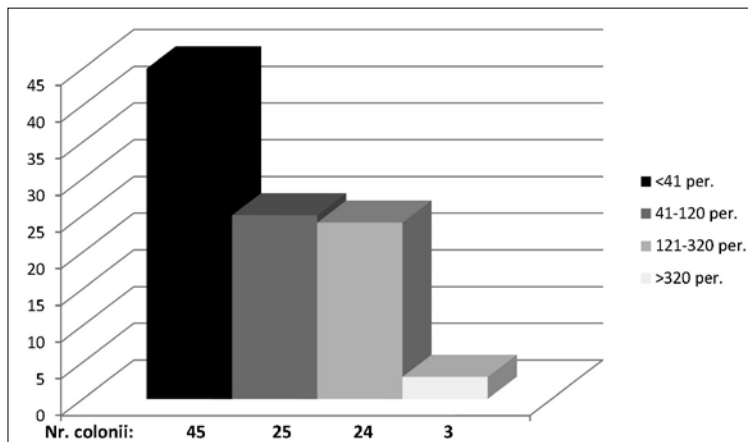
este martie-aprilie, deoarece în această parte a anului ciorile sunt cele mai active. În aceste săptămâni coloniile pot fi ușor identificate urmărind zborul ciorilor, care adună material pentru construirea cuiburilor sau aduc hrană la cuib pentru a-și crește puii.

Numărul perechilor de cioară de semănătură a fost evaluat prin numărul cuiburilor ocupate în cazul coloniilor mici, respectiv prin estimare în cazul celor de mai multe sute de perechi. Pentru coloniile a căror populație nu putea fi stabilită în mod exact, s-au notat minime și maxime. Dorim să subliniem faptul că, în aceste evaluări nu s-au inclus coloniile din orașele mari (Satu Mare, Oradea, Arad, Timișoara), deoarece acestea sunt neglijabile în ceea ce privește cuibăritul vânturelului de seară. S-a ținut cont însă de coloniile existente în localități mai mici, deoarece cunoaștem mai multe cazuri în care vântureii de seară cuibăresc în colonii de ciori amplasate în intravilanul unor comune și sate. Cele 8-9000 de perechi de cioară de semănătură identificate în ultimii doi ani, se împart pe județe, după cum urmează:

După analizarea datelor a reieșit că acele colonii de odinioară de câteva mii de perechi au dispărut iar în prezent sunt mult mai caracteristice coloniile mici, care numără câteva zeci sau sute de perechi.

Diagrama de mai jos, întocmită pe baza datelor din 2008 prezintă relația dintre numărul coloniilor (97 în total) și numărul perechilor cui-bărtoare în acestea:

2. Populația de vânturel de seară în 2008-2009

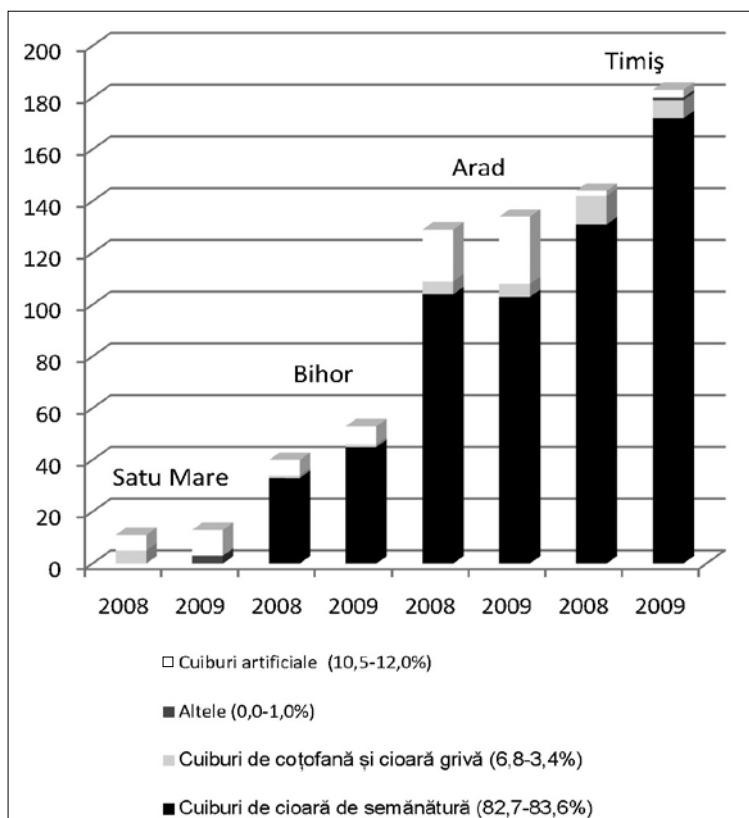
Comparativ cu anii precedenți considerăm că acești doi ani au fost de succes în ceea ce privește cuibăritul vântureilor de seară, acest fapt datorându-se și condițiilor meteorologice prielnice, neexistând perioade lungi cu precipitații sau numeroase furtuni.

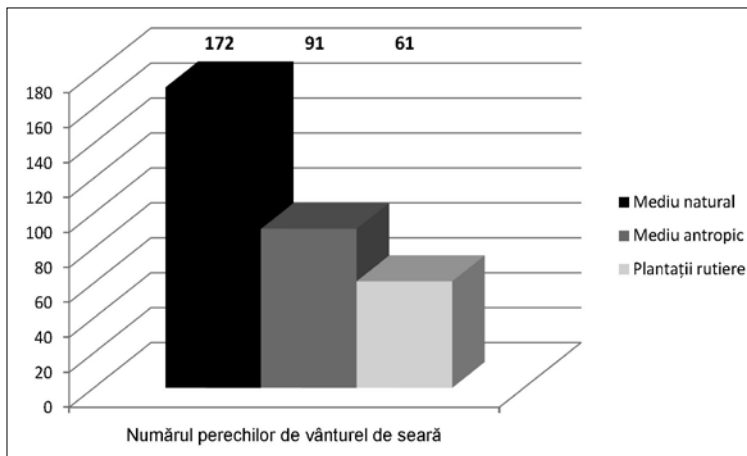
În conformitate cu metodele de monitorizare stabilite în primii ani ai proiectului, coloniile de vânturel de seară au fost vizitate cel puțin de două ori pe an (între 10-30 iunie respectiv 1-31 iulie). În funcție de specificul coloniilor s-au folosit mai multe modalități de evaluare. În cazul vântureilor din colonii de cioară s-au numărat păsările din dimineață, sau, dacă acest lucru a fost posibil, s-au identificat cuiburile ocupate de vânturei. Vântureii din cuiburile artificiale puteau fi ușor identificați cu ajutorul oglinzilor montate pe acoperișul boxelor.

Procentajul tipurilor de cuib ocupate de vânturei de seară în Câmpia de Vest este redat de diagrama de mai jos, pe județe:

Analizând locația coloniilor din 2008 privind habitatele în care se află, am obținut rezultate interesante. Coloniile folosite de vânturei de seară pentru cuibărit au fost împărțite în trei categorii majore: mediu natural, mediu antropic (intravilan, ferme, etc.) respectiv plantații rutiere. Această catalogare a habitatelor de cuibărit este oarecum subiectivă dat fiind faptul că, unele habitate considerate naturale sunt supuse diferiților factori antropici, iar alte colonii precum cele instalate în vârful arborilor înalți situati la marginea localităților, asigură liniște deplină vântureilor cui-bărtoari. Totuși considerăm oportună urmărirea acestui aspect, deoarece, analizând amplasamentul coloniilor, putem identifica activitățile necesare pentru conservare. Studiind datele colectate pe baza acestor principii

continuare în pag. 4

putem trage concluzia că în vestul României există prea puține colonii de cuibărit aflate în habitate naturale, avantajoase pentru vânturei (comparând cu situația din Ungaria, în țara vecină nu se cunosc cazuri în care vântureii să fie obligați să acceseze colonii aflate în intravilan). Astfel, pe lângă faptul că în vederea protecției acestei specii este indispensabilă protecția coloniilor amplasate în habitate secundare, antropice (47% din populația identificată cuibărește în astfel de locuri), trebuie pus accent pe crearea unor colonii în habitate naturale, corespunzătoare pentru vânturei de seară.

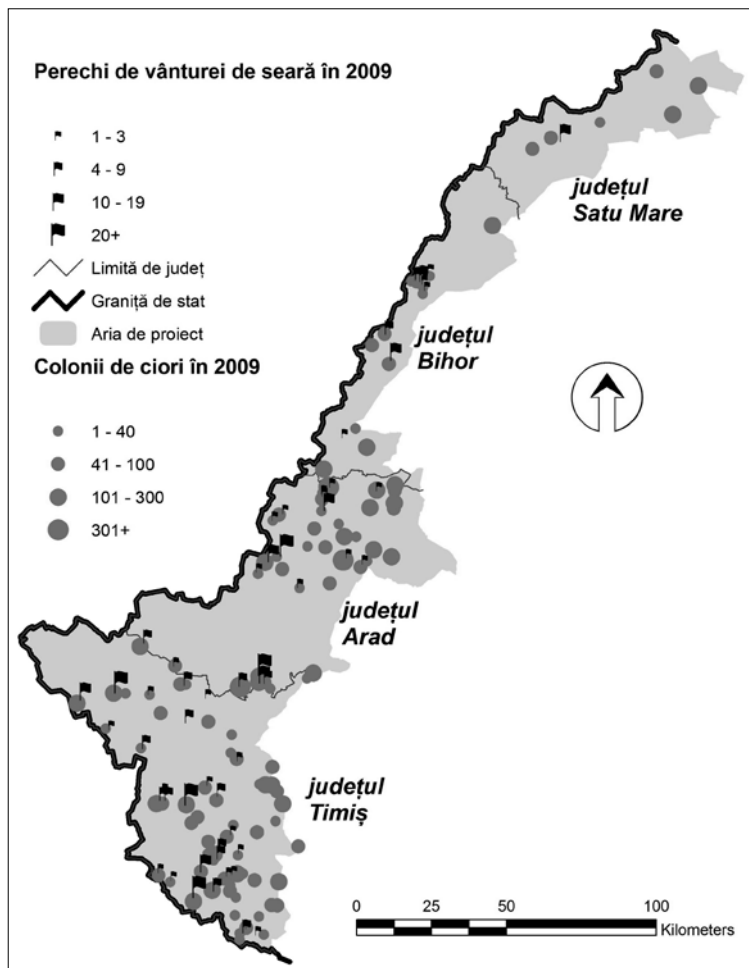
La finalul acestui articol dorim să prezentăm distribuția în aria de proiect a vântureilor de seară cuibăritori (2009). Comparând prezența vântureilor cu locațiile coloniilor de cioară de semănătură este evident faptul că distribuția vântureilor se suprapune în mod semnificativ cu cea a ciorilor. De asemenea, analizând această hartă putem realiza faptul că populația se concentrează în anumite regiuni bine conturate, poate singura excepție fiind colonia de lângă Carei, singura din județul Satu Mare. Nu pierdem ocazia de a aminti, că după mai mulți ani s-a găsit o colonie de cuibărit în interiorul Transilvaniei, în apropierea orașu-

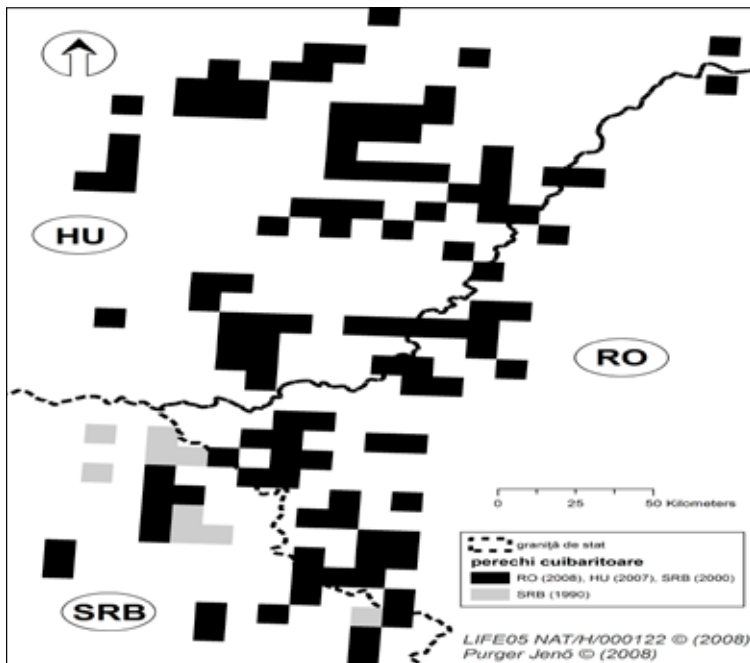
lui Turda (7-10 perechi).

Așezând laolaltă hărțile de distribuție a populațiilor din vestul României, Ungaria și Serbia (date-

le au fost colectate în ani diferiți și cu intensitate inegală, așadar harta este doar una cu scop informativ) putem constata, că populațiile de la noi sunt conexe cu cele din țările vecine: populația din județul Bihor cu cea din Hajdú-Bihar (Ungaria), populația din județul Arad cu cea din Békés (Ungaria), iar populația județului Timiș cu cea din Banatul sârbesc respectiv Voivodina. Prin toate acestea, rezultă faptul că pentru conservarea populației cuibăritoare de vânturei de seară în bioregiunea Panonică, este necesară colaborarea interstatală a celor trei țări.

Cei care doresc să afle mai multe detalii privitoare la activitățile desfășurate și rezultatele obținute

în cadrul proiectului LIFE, sunt invitați să acceseze site-ul web www.falcoproject.hu. În ceea ce privește aglomerările de toamnă ale vântureilor, rezultatele programului de inelare cu combinații de inele colorate, respectiv rutele de migrație ale vântureilor echipați cu emițător satelitar, vom reveni într-un număr viitor al revistei Migrans. ■

Pădurile Iffovene

Corina Cioflec, Vlad Cioflec

Cel mai mic județ al țării, dominat de monoculturi agricole și de expansiunea continuă a capitalei, încă ascunde o serie de zone foarte valoroase din punct de vedere herpetologic.

Codrii Vlăsiei a fost denumirea pădurilor care acopereau odinioară o vastă regiune din sudul României, inclusiv teritoriul orașului București și al județului Iffov.

Pădurile dese erau folosite ca loc de refugiu în timpul marilor migrații, deoarece ofereau un adăpost bun împotriva călăreților înarmați care, pentru a ataca, ar fi trebuit să descalece.

Cea mai mare parte a zonelor împădurite a rămas neatinsă până în secolul al XIX-lea când, odată cu dezvoltarea comerțului cu cereale și cherestea, s-a început defrișarea pădurilor pentru a face loc terenurilor cultivabile.

În prezent, din renumiții Codrii ai Vlăsiei mai există doar câteva păduri insulare, una din cele mai cunoscute atât de turiști cât și de către naturaliști fiind Comana, dar situată în județul Giurgiu.

În jurul Bucureștiului se află însă păduri cel puțin la fel de interesante, accesibile atât cu trenul, cu autobuze și microbuze ce fac legătura între București și localitățile apropiate, cât și evident cu autoturismul personal. Astfel, în ultimii

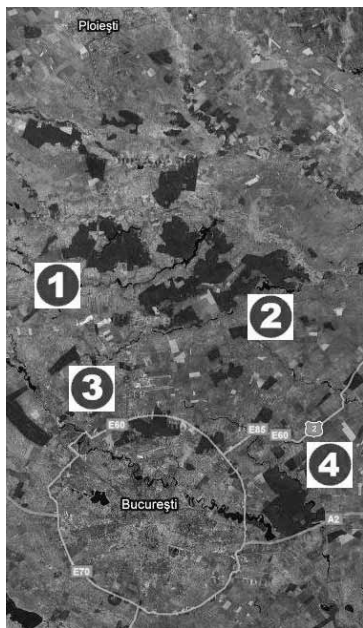
ani, membrii Grupului de Lucru pentru Protecția Amfibienilor și Reptilelor (G.L.P.A.R.) au participat la acțiuni de inventariere a herpetofaunei și, unde situația o cerea, chiar de salvare a animalelor.

După centralizarea datelor faunistice colectate în teren și analiza impactului antropic, atât prezent cât și viitor, dorim să recomandăm câteva zone naturaliștilor

continuare în pag. 6

Șopărlă de pădure. Foto: Corina Cioflec

Vedere satelitară a pădurilor. Sursa: Wikimapia

aflați în trecere prin sudul țării.

Pădurile Scroviștea (1) și Căldărușani (2) situate în nordul și nord-estul capitalei. Deși numărul ansamblurilor rezidențiale și turistice este în continuă creștere, acestea încă mai găzduiesc populații importante de șopârlițe de frunzar (*Ablepharus kitaibelii*) și broaște mici verzi (*Pelophylax lessonae*).

În partea de nord-vest, pe raza localității Buftea, se găsește Pădurea Corbeanca (3), mai redusă ca și suprafață dar cu populații însemnate de triton cu creastă (*Triturus cristatus*) și triton comun (*Lissotriton vulgaris*).

A treia zonă pe care vrem să o

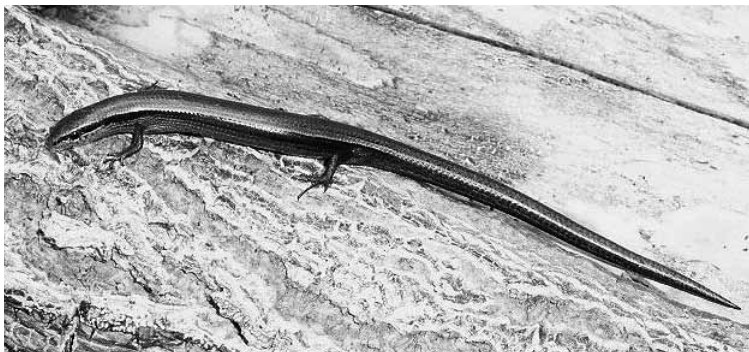
aducem în atenția publicului este Cernica (4), aflată în partea de est a capitalei. Pădurea, deși atrage turiști în weekend în zona mănăstirii omonime, găzduiește o populație numeroasă de șopârle de pădure (*Darevskia praticola*) și șerpi de alun (*Coronella austriaca*).

Desigur, pe lângă speciile considerate de noi ca reprezentative pentru zonele prezentate, se pot întâlni cu ușurință și multe altele. Primăvara, de exemplu, este momentul propice pentru a observa amfibieni ca buhaiul de baltă cu burtă roșie (*Bombina bombina*), broasca de pământ brună (*Pelobates fuscus*), broasca râioasă brună (*Bufo bufo*), broasca râioasă verde (*Bufo viridis*), brotăcelul (*Hyla arborea*), broasca mare de lac (*Pelophylax ridibundus*), broasca mică de lac (*Pelophylax kl. esculentus*), broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*).

Dintre reptile, până în prezent voluntarii G.L.P.A.R. au mai găsit: țestoasa de apă (*Emys orbicularis*), năpârca (*Anguis fragilis*), șopârla de câmp (*Lacerta agilis*), gușterul (*Lacerta viridis*), șarpele de casă (*Natrix natrix*), șarpele de apă (*Natrix tessellata*).

Vă invităm așadar să cutreierați aceste păduri deosebite și poate chiar să contribuiți la extinderea listei de specii cunoscute în zonă.

Șopârliță de frunzar. Foto: Corina Cioflec

Observații de alunar siberian

Ambrus László, Baltag Emanuel, Dehelean Luca

Efectuând observații ornitologice în Grădina Botanică din Iași, Baltag E., Bolboacă L. și Ștefan A., au observat patru exemplare de alunar (*Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*) la data de 11 noiembrie 2008. Asupra a două exemplare dintre acestea s-au făcut observații mai amănunțite și s-a constatat că unul dintre indivizii prezenta caractere ale subspeciei siberiene *N. c. macrorhynchos*. Pasărea a fost foarte blândă, permițând apropierea observatorilor la o distanță de aproximativ 2 m.

Cu ocazia deplasărilor ulterioare pe teren, aceștia au avut ocazia de a mai observa încă trei exemplare care prezentau caracterele subspeciei menționate mai sus și care au staționat în zonă până la sfârșitul lunii februarie 2009.

O altă observație provine din Grădina Botanică din Timișoara, unde, la data de 20 noiembrie 2008, Dehelean L. notează prezența unui exemplar de alunar siberian.

În 30 ianuarie 2009 lista observațiilor asupra subspeciei *N. c. macrorhynchos* se îmbogățește cu o nouă observație. Pasărea a fost observată de către Ambrus L. lîn-

continuare în pag. 7

Alunar siberian • Fotó: Emanuel Baltag

Noi semnalări ale dihorului de stepă (*Mustela eversmanii*) în regiunea panonică a României

Hegyesi Zsolt

În numărul din iulie 2008 al revistei *Migrans* am relatat în forma unei știri scurte despre primele semnalări dovedite ale dihorului de stepă (*Mustela eversmanii*) în

Figura 1: *Mustela putorius* (foto: Hegyesi Zsolt)

Figura 2: *Mustela eversmanii* (foto: Nagy Attila)

Dihorul de stepă este o specie cu răspândire paleartică, arealul său ajungând din Mongolia și China până în Austria și Republica Cehă. În Europa se regăsesc două populații distincte (și în același timp două subspecii), separate de către Carpați. Pe teritoriul României sunt prezente ambele populații: subspecia vestică (*M. eversmanii hungarica*) este răspândită în regiunea panonică a țării, pe când indivizii din Dobrogea, Muntenia și Oltenia aparțin subspeciei estice (*M. eversmanii eversmanii*). Cu toate acestea, răspândirea spe-

Câmpia de Vest. De atunci, mai ales ca rezultat al activității intense de teren în regiunea panonică și a atenției sporite la animalele călcate pe șosele, am reușit să colectăm mai multe date noi asupra prezenței speciei (tabelul 1.). Pe baza noilor semnalări, în vederea conservării speciei, am propus noi situri Natura 2000 în regiunea biogeografică panonică, ale căror proces de validare însă nu s-a terminat până în momentul de față.

ciei în țară este puțin cunoscută. Chiar și literatura cea mai recentă face referire numai la prezența dobrogeană a speciei, ignorând datele din literatură care dovedesc răspândirea dihorului de stepă în Oltenia și Muntenia. Pe uriașa sa arie de răspândire specia se găsește în diferite biotopuri (stepă, semideșerturi, zone agricole), însă în general preferă habitatele deschise. Principala sa hrană o constituie mamiferele mici iar pe alocuri (pe baza surselor din literatură, predominant în Asia

continuare în pag. 8

continuare din pag. 6

gă satul Săbed (MS).

Este binecunoscut faptul că în iarna 2008-2009 a avut loc o invazie remarcabilă a speciei, aceasta fiind observată în multe locații din țară unde, în mod normal, nu apare nici cu ocazia hoinăririlor de iarnă, și care se află la distanțe mari de cartierele de cuibărit.

Această invazie de mare anvergură s-a făcut simțită nu doar în România, ci și în țările învecinate și chiar în Vestul Europei. Aceste observații se referă atât la specia nominală cât și la subspecia siberiană.

Se pare că aceste fenomene de invazie sunt rare și apar la intervale neregulate în centrul continentului nostru. Datele privind apariția acestei subspecii în țara noastră se referă doar la un număr foarte mic de exemplare muzeologice, colectate cu mai multe decenii în urmă.

Pe lângă observațiile enumerate mai sus, care se referă la identificarea certă privind această subspecie, în cursul iernii au mai fost identificate exemplare care prezentau caractere mixte între subspecia nominală și cea siberiană. În cazul unora dintre acestea, deși prezentau caractere ale subspeciei siberiene, identificarea sigură nu a fost posibilă. Pentru indivizii identificați cu certitudine s-au realizat și fotografii doveditoare.

Nota redactorului:

Determinarea exactă pe teren a subspeciei siberiene nu este întotdeauna posibilă. Caracteristicile subspeciei sunt: ciocul în formă de pensetă, lung, cu vârf ascuțit, cu mandibule mai înguste decât cele ale speciei nominale și banda terminală albă a cozii, care este mai lată decât la alunarul european. Acest lucru este însă greu de detectat și de sesizat pe teren, fiind indicată utilizarea ca și cheie ajutătoare mai mult la păsările ținute în mână. Dacă avem șansa să observăm pasărea de la distanță mică, caracteristicile ciocului sunt de regulă vizibile.

depinde de prezența coloniilor de popândău. Pe baza unor studii din Ungaria efectuate pe terenuri agricole, cele mai importante specii prădate de dihorul de stepă sunt rozătoarele comune (șoarece de câmp, hârciog, șoarece de pădure). În Dobrogea, conform cercetărilor efectuate de către Hamar Márton în anii 1960, dihorul de stepă consumă de asemenea în primul rând micromamifere comune (grivan dobrogean, șoarece de câmp, șoarece de pădure). Deoarece cele mai multe exemplare călcate de mașini identificate în județul Timiș și Arad au fost găsite în vecinătatea unor terenuri agricole, este probabil ca în această zonă specia să vâneze mai ales pe terenurile arabile. În Ungaria specia a fost găsită în mai multe puncte aproape de granița cu România, așadar există șanse reale ca dihorul de stepă să fie prezent și în zonele mai nordice ale regiunii panonice (județele Arad și Bihor).

Dihorul de stepă este o rudă apropiată a dihorului comun (*Mustela putorius*) și există date chiar despre hibridizarea celor două specii. Din cauza puternicii asemănări morfologice între aceste specii de mustelide, redăm în cele de mai jos diferențele cele mai importante care ajută la identificarea corectă a acestora:

- colorit:

M. putorius (figura 1.): culoarea de bază este maro închis sau negru, pieptul și picioarele puțin mai

Figura 3: Craniu de *Mustela putorius* (stânga) și de *M. eversmanii* (dreapta), cu regiunea postorbitală evidențiată (foto: Hegyeli Zsolt)

închise decât partea laterală a corpului, pe a cărui bază deschisă se găsesc întotdeauna mulți peri de culoare neagră. Coada este de obicei stufoasă, de culoare închisă pe toată lungimea sa. Culoarea măștii din jurul ochilor nu este mai închisă decât culoarea spatelui. Blana de iarnă este ușor mai deschisă la culoare, contrastul între coloritul trunchiului și cel al picioarelor devenind astfel mai puternic.

M. eversmanii (figura 2.): culoarea de bază este maro deschis sau gălbui, culoarea maro închis sau negru a pieptului și picioarelor prezintă contrast puternic cu cea a flancurilor, pe care se găsesc doar puțini peri de culoare închisă. Pe spate se găsesc mulți peri de culoare neagră, ceea ce oferă

un aspect închis părții centrale a spatelui. Coada este relativ subțire (niciodată la fel de groasă ca la dihorul comun), jumătatea sa anterioară având culoarea deschisă ca și a corpului iar partea posterioară fiind de culoare închisă. Culoarea măștii din jurul ochilor este întotdeauna mai închisă decât culoarea spatelui.

- caracteristicile craniului și mandibulei:

M. putorius (figura 3.): fără îngustare puternică în regiunea postorbitală, marginile acesteia fiind mai mult sau mai puțin paralele. Cea mai mică lățime a regiunii postorbitale este de min. 23,9% din lungimea condilobazală (lungimea craniului). Pe mandibulă, foramen mandibulae (deschiderea de pe

Tabelul 1. Noile semnalări ale dihorului de stepă (*Mustela eversmanii*)

Localitate	Județ	Data	Observatori	Modul Observației	Dovadă
Comloșu Mare	Timiș	2007.09.13	Nagy A.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie
Comloșu Mare	Timiș	2008.04.30	Nagy A.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie, exemplar colectat
Tomnatic	Timiș	2008.07.19	Botoș A., Daróczi J. Sz., Hegyeli Zs., Nagy A.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie, exemplar colectat
Comloșu Mic	Timiș	2008.07.20	Hegyeli Zs.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie, exemplar colectat
Cărpiniș	Timiș	2008.07.20	Hegyeli Zs., Nagy A.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie
Cenad	Timiș	2009.05.12	Nagy A.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie
Sănnicolau Mare	Timiș	2009.07.18	Csathó A., Kovács I.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie
Lovrin	Timiș	2009.07.29	Csathó A., Dhenaut G.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie
Șimand	Arad	2009.09.22	Daróczi J. Sz., Ölvedi Sz. Sz.	Exemplar călcat de mașină	Fotografie

partea linguală a mandibulei) nu este sau este foarte puțin vizibil văzut de jos.

M. eversmanii (figura 3.): în regiunea postorbitală se observă o îngustare puternică, ceea ce face ca marginile acesteia să nu fie paralele, ci ca muchia sa anterioară să se întâlnească cu cea posterioară într-un unghi obtuz. Cea mai mică lățime a regiunii postorbitale (cea măsurată la îngustare) constituie max. 23% din lungimea condilobazală. Pe mandibulă foramen mandibulae este clar vizibil văzut de jos.

Fotografiile făcute despre animale, balguri, craniu și o mare importanță atât privind determinarea exemplarelor, cât și ca dovezi. În cazul în care exemplarul mort nu poate fi determinat cu certitudine pe baza caracterelor exterioare, este indicată colectarea întregului exemplar sau măcar a craniului, precum și a unor mostre de păr. Deoarece experiența din Ungaria arată că un număr însemnat de exemplare cade victimă traficului, prezența speciei poate fi dovedită cel mai ușor pe baza animalelor călcate de mașini.

Pe această cale vă rugăm ca în cazul în care găsiți animale călcate, asemănătoare dihorului de stepă, în oricare regiune a țării, eventual dețineți date sau poze (recente sau vechi) despre animale sau balguri, să ne anunțați pe adresa de e-mail zsolt.hegyeli@milvus.ro sau pe numărul de telefon 0735-878518. Totodată, pentru comparația genetică a diferitelor populații, sunt binevenite în cazul ambelor specii atât mostrele de mușchi conservate în alcool sau alt lichid conservant (de ex. dimetilsulfoxid + NaCl), ori congelate, cât și cele de păr (colectate împreună cu rădăcină), stocate în plicuri de hârtie. ■

Analiza faunistică a micromamiferelor din regiunea sud-estică a Podișului Someșan cu ajutorul ingluviilor de păsări răpitoare de noapte

Aczél-Fridrich Zsuzsanna, Hegyeli Zsolt

În comparație cu mai multe țări europene, cercetările efectuate prin analiza ingluviilor de păsări răpitoare de noapte nu sunt încă răspândite în România, cu toate că astfel se pot realiza cel mai eficient studii faunistice ale comunităților de micromamifere. Utilizarea restrânsă a metodei se observă și în lipsa generală a cunoștințelor despre răspândirea micromamiferelor din țară. Prin analiza ingluviilor putem obține informații nu numai despre compoziția hranei bufnițelor ci și despre speciile de micromamifere aflate în zona cercetată, și chiar despre raportul dintre acestea. Datorită poziției variate a hranei lor, striga (*Tyto*

alba) și huhurezul mic (*Strix aluco*) sunt speciile cel mai des folosite pentru astfel de cercetări faunistice în Europa.

În toamna anului 2008 am inițiat un studiu privind micromamiferele din partea sud-estică a Podișului Someșan, zonă încă relativ bogată în habitate valoroase de pajiști. Această regiune deluroasă este dominată de pajiști mezo- și xerofile, utilizate de pașuni și într-o măsură mai mică ca fânețe. Acest peisaj este întrerupt doar de mozaicul micilor parcele de terenuri agricole din văi. Vechile arături de pe dealuri au fost abandonate în majoritatea cazurilor, motiv pentru care există un procentaj mare al pajiștilor secundare iar multe dintre acestea s-au regenerat

continuare în pag. 10

Table 1. Taxonii de micromamifere din ingluviile colectate în Podișul Someșan

Specie / Localitate	Vechea	Deușu	Feiurdeni 1	Feiurdeni 2	Iclozel	Boșsa	Jucu de Mijloc	Fânațele Clujului 1	Fânațele Clujului 2	Câmpenești	Juc Herghelie 1	Juc Herghelie 2	Total
<i>Sorex araneus</i>			11							4	14		29
<i>Sorex minutus</i>			6	5			1			1	7		20
<i>Crocidura leucodon</i>		1	31	6		5	1	3	211		8		266
<i>Crocidura suaveolens</i>	3	6	108	3		25		2	3	22	6	17	195
<i>Crocidura spp.</i>										2	1		3
<i>Neomys anomalus</i>	1		1									1	3
<i>Neomys fodiens</i>			5										5
<i>Sicista subtilis</i>										1	1		2
<i>Apodemus agrarius</i>		1	8	9	2	8	6	4	3	11	7	14	73
<i>Apodemus spp.</i>		3	4	4	1	13	6	5	2	19	13	12	82
<i>Micromys minutus</i>			2	3	1		1	1	3	6	4	10	31
<i>Mus spp.</i>			6	5		5	2	7	5	13	6	1	50
<i>Rattus spp.</i>		3	2										5
<i>Nannospalax leucodon</i>								1					1
<i>Microtus agrestis</i>								14					14
<i>Microtus arvalis</i>	1	6	35	39	1	40	16	17	9	37	77	130	408
<i>Microtus spp.</i>		20	11	3	1	9	3	16	11	46	46		166
<i>Cricetus cricetus</i>					1						2		3
<i>Muscardinus avellanarius</i>					2								2
Total													1358

de-a lungul deceniilor. Deși zona se află în apropierea Clujului (pe malul stâng al Someșului Mic), există doar puține cercetări asupra mamiferelor din această regiune. Elementele valoroase de stepă ale faunei au fost identificate în secolul al 19-lea de către Orosz Endre, fost profesor din Apahida: el a găsit singurul exemplar din Transilvania al șoarecelui săritor de stepă (*Sicista subtilis*) la Apahida, și tot el a semnalat prezența orbetelui apusean (*Nannospalax leucodon*) din această zonă. Bazându-se parțial pe datele lui, cercetările din ultimii ani au arătat că cea mai mare populație de orbete apusean cunoscută în Bazinul Carpatic se găsește în Podișul Someșan.

În cursul studiului am folosit ingluviile a două specii care cuibăresc mai ales în clădiri: striga și cucuveau (*Athene noctua*). Din 12 locații am colectat în total 406 ingluvii și o cantitate semnificativă de material sfărâmat de vârstă necunoscută. În cazul materialului sfărâmat nu întotdeauna a fost posibilă identificarea speciei prădătoare, în astfel de cazuri acesta analizându-se cumulat. Colectarea ingluviilor s-a făcut în clădiri abandonate de fermă sau în turnuri de biserică, unele dintre acestea veri-

ficându-se pe baza unor date mai vechi.

Din materialul colectat am determinat în total 1358 de exemplare din 17 taxoni de micromamifere (Tabel 1.). Cea mai comună specie a fost șoarecele de câmp (*Microtus arvalis*) (30%), urmat de chițcanul de câmp (*Crocidura leucodon*) în proporție de 19,54% și chițcanul de grădină (*C. suaveolens*) cu 14,35%. Alte specii comune prădate au fost speciile de șoareci de pădure (*Apodemus spp.*) și șobolanul de câmp (*A. agrarius*). Exemplarul de orbete apusean găsit în materialul sfărâmat constituie o pradă interesantă. Deși specia este comună în zonă, datorită modului de viață subteran și a mărimii sale, aceasta foarte rar devine prada bufnițelor. Două exemplare de pârș de alun (*Muscardinus avellanarius*) au fost identificate în materialul provenit din partea nord-estică a teritoriului cercetat. Fiind o specie predominant de pădure, este considerată o pradă rară.

Cel mai important rezultat al cercetărilor până în momentul de față este identificarea celor două exemplare de șoarece săritor de stepă (*Sicista subtilis*) provenite din două locații diferite. Specia este una rară și periclitată în Europa și

care deja a dispărut din mai multe țări. Fiind de asemenea o specie Natura 2000, aceste noi date au o semnificație uriașă în vederea desemnării unor arii protejate pentru specie. În ceea ce privește habitatul său, șoarecele săritor de stepă se găsește în general pe pajiștile xerofile, dar a fost găsit în mai multe tipuri de habitate pe aria sa de răspândire. În regiunea cercetată habitatul speciei nu este încă cunoscut. Despre exemplarul prins aici cu un secol în urmă, nu este indicată nici o informație despre habitat. În continuare, în planurile noastre se include și capturarea exemplarelor vii ale acestei specii.

Studiul va continua și în 2010 cu colectarea sezonieră a ingluviilor pe o regiune mai extinsă, un important obiectiv fiind colectarea datelor suplimentare despre răspândirea șoarecelui săritor de stepă. Deja pe baza primelor date a devenit evident că zona este valoroasă nu numai din cauza prezenței unor pajiști xerofile, plante rare și nevertebrate, ci și pentru speciile sale rare de mamifere mici. Toate acestea sporesc necesitatea desemnării unor arii protejate în Podișul Someșan. ■

Inelări și regăsiri recente

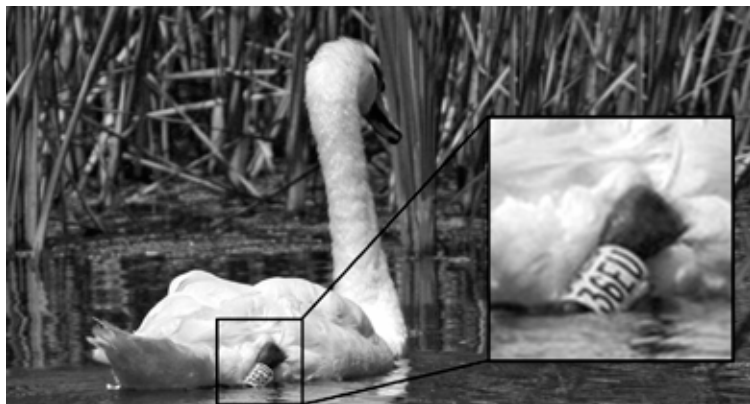
Până nu demult, lebăda de vară (*Cygnus olor*) era mai cu seamă o specie de pasaj obișnuită și oaspete de iarnă la pescăriile de la Chișineu Criș-Socodor (AR), datele din timpul verii fiind neregulate. În ultimii ani însă, o pereche s-a stabilit și aici ca pasăre clocitoare.

Cu ocazia unei deplasări în zonă (46.31.23 N / 21.28.13 E), în data de 10 august 2008, Dehelean Luca și Sandu Andreea au observat că unul dintre părinții (determinat ca mascul adult) care conduceau cei patru pui, prezenta un marcaj color. Inelul galben de plastic, cu inscripția neagră '36EU', s-a situat pe piciorul drept al păsării, pe cel

din stânga purtând unul de metal. După aceasta, am informat centrala din Ungaria ai căror colaboratori utilizează acest tip de marcaj. În timp scurt am aflat că lebăda a fost inelată de către Szinai Péter la

1 august 2002 la Révfülöp, județul Veszprém (46.51 N / 17.38 E). La această dată pasărea era deja adult (peste 3 ani) și identificată ca femelă. Inelul de metal avea inscripția 'Budapest HU826'.

Lebăda de vară cu inel color pe picior. Foto: Luca Dehelean

De la locul inelării până la pescăria de la Socodor pasărea a parcurs o distanță de 295 km în direcție 97 grade est.

Între inelare și prima regăsire de la noi au trecut 6 ani și 10 zile. Ultima dată pasărea a fost văzută aici la 1 noiembrie 2008.

Înainte observării păsării în România, acest exemplar a mai fost identificat de patru ori pe teritoriul Ungariei (i-a fost citit numărul inelului color).

Astfel, s-a mai observat în 12 august 2004 la locul inelării, Révfülöp de către Albert László, la 25 decembrie 2004 la Szigetszentmiklós de către Hajtó Lajos, în 8 septembrie 2005 la Balatonboglár (Albert L.) și 20 iulie 2006 la pescăria de la Bácsbokod (Gál Jenő).

Mulțumim centralei de inelare din Ungaria pentru datele adiționale puse la dispoziție.

D. L., S. A.

Efectuând observații la eleștele de la Tăureni (46.34.57.69 N / 24.05.07.83 E, MS), la data de 26 iulie 2008, Daróczy J. Sz., Gyékény G. și Ölvedi Sz., într-un grup de 135 de rațe cu cap castaniu (*Aythya ferina*), au observat un exemplar mascul din aceeași specie, năpărlind din haina de eclipsă, care purta o crotalie de cioc. Această metodă de marcare foarte eficientă este din ce în ce mai des utilizată atât pentru rațe scufundătoare cât și pentru cele înotoătoare. Astfel, inscripția crotaliei se poate citi de la distanță, făcând posibilă identificarea păsării fără ca aceasta să fie recapturată.

Rața cu cap castaniu cu crotalie a fost observată aproximativ o oră, timp în care toate caracterele marcajului au putut fi citite cu exactitate. Culoarea de fond era albastru deschis. Privind din partea frontală prezenta inscripția „A”, iar pe cele două laturi se puteau citi literele „HC”, toate literele fiind negre. Pasărea purta pe piciorul drept și un inel de metal.

Datele noastre au fost trimise către coordonatorul programelor

Date istorice privind unele apariții ale prundărașului de munte

Popescu-Gajdos Cornel
muzeolog

Într-un număr anterior al revistei *Migrans* am putut citi un articol despre aparițiile, din trecut, ale prundărașului de munte (*Charadrius morinellus*), observa-

ții pe care doresc să le completez cu datele exemplarelor colectate, aflate în colecția zoologică a Muzeului Național Brukenthal din Sibiu.

Aceste date, care păstrează și în prezent etichetele originale, sunt redată în tabelul alăturat.

Pe lângă acestea, menționez și observația personală din august 1978, de pe vârful Cindrel (Mții. Cibinului) unde am identificat 3 exemplare, cu sex nedeterminat. ■

Număr inventar		Sex și vârstă	Locul colectării	Felul preparatului	Data colectării	Colectat de:
Nou	Vechi					
1263	483	Juv	Bungard (Sibiu)	montat	1893.11.25	Pr. Plattner
1264	484a	Mascul	Șura Mică (Sibiu)	montat	1895.10.25.	Joh. Gromer
1265	484b	Femelă	Șura Mică (Sibiu)	montat	1895.10.25.	Joh. Gromer
1266	485	Juv	Mții. Sadului (Cindrel)	montat	1922.08. ?	E. Witting
1267	486a	Mascul Ad.	Mții. Cibinului (Cindrel)	montat	1863.06.28.	A. Bielz
1268	486b	Pull	Lacul Cibin (Cindrel)	montat	1863.06.28.	A. Bielz
1269	486c	Pull	Lacul Cibin (Cindrel)	montat	1863.06.28.	A. Bielz
1270	4484	Mascul	Totești (Huedoara)	montat	1863.04.11.	A. Buda
1289	4889	Juv	Mții. Cindrel (Sibiu)	balg	1967.08.04.	P. Szivanovits

cu crotalie, de la care am aflat că pasărea a fost inelată de către Alain Caizergues în Franța, la data de 17 octombrie 2007 lângă localitatea Saint-Philbert-de-Grand-Lieu (47.02.37,91 N / 1.38,40,43 V). Pe lângă acest marcaj, pasărea avea și un inel cu inscripția DA264090. În data capturării și inelării, pasărea cântărea 930 de grame.

După prima observație a acestei

păsări la Tăureni, am avut ocazia să o mai întâlnim tot pe acel lac cu prilejul mai multor deplasări în zonă, ultima oară la data de 7 septembrie 2008.

Între data marcării și ultima regăsire de la Tăureni au trecut 10 luni și 10 zile. Pasărea a parcurs o distanță de 1.776 km în direcție E-SE.

D. J. Sz., Ö. Sz.

Rața cu cap castaniu cu crotalie de cioc. Foto: Daróczy J. Szilárd

Gâscă neagră în Dobrogea

Kovács István

La data de 29 decembrie 2008, lângă satul Sălchioara (TL), într-un stol mixt de găște (gârliță mare, gâscă cu gât roșu, gâscă de vară) de aproximativ 3000 de exemplare, a fost observat și fotografiat un exemplar adult de gâscă neagră (*Branta bernicla bernicla*). Specia iernezeă în Europa de Vest, iar în România apare doar foarte rar, accidental. La observație au fost prezenți: Dhainaut G., Fenesi A., Kiss R. B., Kovács I., Pap P. L., Pârâu L., Petrescu E., Ruprecht E. și Vágási I. Cs.

Gâscă neagră • Foto: Vágási I. Csongor

Gâscă călugăriță • Foto: Nicu Călin

Gâscă călugăriță lângă Călărași

Nicu Călin

(www.branta-ruficollis.com)

La data de 9 martie 2009, într-un stol de 1500 de gârlițe mari (*Anser albifrons*), pe cultura de

orzoaică, lângă Dunăre, aproape de digul de la Rasa (CL), am surprins un exemplar de gâscă călugăriță (*Branta leucopsis*). Această specie apare doar ocazional pe teritoriul țării. Menționez că, în

această dată, gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) nu era prezentă în zona vizitată, deși în data de 4 martie văzusem 1000 de exemplare într-un stol mixt, însoțite de 4000 de gârlițe mari.

Publicația Asociației pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”
Apare la fiecare trei luni

Redactor:
Daróczy J. Szilárd
Echipa de redacție:
Hegyeli Zsolt, Sos Tibor

Corectură:
Luca Dehelean
Tehnoredactor:
Deák Attila

Adresa:
Op. 3, Cp. 39
540620 Tirgu-Mures, România
Tel/fax: (+4) 0265 264726
E-mail: office@milvus.ro
Web-site: www.milvus.ro
ISSN 1454-0290

CU 2% DIN IMPOZITUL PE VENIT, PUTEȚI CONTRIBUI LA PROTECȚIA PĂSĂRILOR ȘI A NATURII!

Suma, reprezentând până la 2% din impozitul anual de venit, poate fi destinată pentru sprijinirea unei organizații nonprofit, cum este și Asociația „Grupul Milvus”. Această sumă poate contribui la rezolvarea unor probleme legate de protecția păsărilor și a naturii din România. Prin direcționarea către organizația noastră a 2% din impozitul Dvs. puteți contribui semnificativ la funcționarea și perfecționarea centrului de reabilitare pentru păsări a Grupului Milvus. La sediul organizației primim, uneori săptămânal, păsări protejate, accidentate sau bolnave, care necesită intervenție medicală imediată. Pentru ca aceste păsări să fie redat mediei lor naturale, trebuie să treacă de multe ori prin tratamente repetate, lungi și costisitoare. Contribuția Dvs. poate fi un ajutor foarte mare în tratarea și îmbunătățirea condițiilor de întreținere a păsărilor în vederea facilitării unei însănătoșiri cât mai rapide pentru a fi apte de eliberare.

De ce e bine să folosiți această prevedere?

- nu vă costă nimic;
- contribuiți la eficientizarea cheltuiirii banului public-deci al Dvs.;
- puteți ajuta la rezolvarea problemelor de protecția naturii, direcționând 2% către Asociația „Grupul Milvus”.

Ce trebuie să faceți?

- Completați datele pe declarație în funcție de sursa dvs. de venit:
- dacă aveți venituri din salarii: completați declarația 230 (punctele A și B). Dacă nu cunoașteți suma corespunzătoare care reprezintă 2% din impozit, puteți lăsa căsuța necompletată, care va fi completată ulterior de către organele fiscale.
 - dacă aveți venituri din alte surse (cedarea folosinței bunurilor, drepturi de autor, etc): completați declarația 200 (punctul III)

Date de identificare:

- denumirea organizației: Asociația „Grupul Milvus”
- codul de identificare fiscală (codul fiscal): 14198928
- contul bancar al organizației în format IBAN: RO 98 BRDE 270 SV 03140262700

Puteți descărca formularul de pe site-ul nostru: www.milvus.ro

Data limită de depunere a formularelor este 15 mai 2009. Formularul, împreună cu o copie a fișei fiscale pe anul respectiv poate fi depusă direct la registratura organului fiscal sau poate fi trimis, prin scrisoare recomandată, la Agenția Locală de Administrare Fiscală în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiscal al persoanei care dorește direcționarea celor 2%.

Vă mulțumim!